

Izhaja
vsakega 10. in 25.
v mesecu.

Naročnina do
konca leta 1927
12 Din.

Številka pošto-
čkovnega urada
Ljubljana 12.592.

Nova Samouprava

Glasilno gospodarstva, prosvete in politike.

Uredništvo
in upravnništvo:
Kočevje št. 18.

Telefon št. 5.

Oglasi:

mali beseda 2 Din,
sicer po dogovoru.
V uredniškem delu
vrstica Din 10.—

Vsebina: Mir ali vojska? — Južna Srbija. — Iz NRS. — Tedenske vesti. — Kočevske novice. — Inserati.

Vsem naročnikom in prijateljem
vesele praznike in srečno Novo leto!

Uredništvo in uprava
„Nove Samouprave“.

Mir ali vojska?

To je vprašanje, ki zadnji dve leti lebdi narodnemu gospodarju, skrbnemu očetu in za svoje sinove se tresoč materi ob vedno se ponavljajočih alarmantnih vesteh kar vidno na ustnicah.

Mi smo optimisti in pravimo: Nobene vojske, mir bol! Vsaj za dogledno dobo 10 do 20 let, predvidoma pa še veliko dalje.

Zato svoje naziranje imamo tehtne razloge.

Predvsem ne smemo pustiti iz vidika, da bi vsaka vojna v Evropi ogrozila obstoj mirovni pogodbe. Na njih obstoju so pa interesirani vsi zmagovalci svetovne vojne pa tudi drugi na Nemčijo meječi sosedje, torej ogromna premoč Evrope, tako da vsaj za eno človeško generacijo, dokler se nove meje ne zarastejo v živo narodno in državno telo, ni pričakovati resne pripustitve vojne na tej podlagi. In k tej podlagi je tudi šteti rožljanje Italije proti nam.

V zvezi z mirovnimi pogodbami se razvija nov politični sistem v Evropi, ki raste še preko njih. Sistem Francije z Malo antanto in Poljsko ter posebnimi pogodbami stoji na braniku vsakere mirovne pogodbe (verzajske z Nemčijo, santžermenske z Avstrijo, Francoske z Madžarsko in nejliske z Bolgarijo) ter garantira z orožjem nedotakljivost srednjeevropskih in jugovzhodnih z mirovnimi pogodbami vstvarjenih mej. Preko tega sistema se hoče Italija kot antipod Francije uveljavljati s tem, da podpira Madžarsko, Albanijo in Bolgarijo proti državam Male antante, na eni, a Španijo v vprašanjih Sredozemskega morja in Severne Afrike proti Franciji na drugi strani. S tem italijanskim političnim sistemom koketira deloma tudi Anglija, vendar pa le v toliko, da ji ne zraste na obalah Sredozemskega morja Francija preveč čez glavo in pa da pošlje Italijo ali sicer osamljeno Grško po svoj kostanj v svojo žerjavico. Ta sistem ni Franciji in njenim zaveznikom vojaško nevaren ter ne prihaja kot odločilen v poštev, ker je preslab, da bi zamogel riskirati vojno s Francijo in njenimi zaveznicami. Pač pa dela veliko vrisča, vstvarja intrige, bodljaje z iglo — z eno besedo, vodi diplomatsko gerilno

vojno, ali politiko nagajanja in opozicije za vsako ceno, z bobnečimi frazami kot so pri temperamentnih južnjakih običajne. Baš odtod zajemajo naši večkrat nekritični časniki različne alarmantne vesti, ne razločujoč jedra od številnih plev. Anglija stoji nad obema sistemoma; kot ji bolj kaže, se posluži za svoje namene sedaj enega, sedaj drugega: da sedaj temu, sedaj drugemu prav. Njena vloga je že bolj vloga razsodnika, pa bodisi da jo vrši v direktnih diplomatskih potezah, bodisi v obliki Društva Narodov, kjer je njen vpliv takorekoč odločujoč. Od teh treh političnih sistemov ne bo nihče započel vojne. Francoski ne, ker mora prebaviti še preje ugodne in neugodne posledice svetovne vojne, italijanski ne, ker ni nade na kakšen pozitiven uspeh in se ji diplomatska igra še najbolj rentira, Anglija je pa itak trgovec, ki vojno riskira le, ako ga prisilijo drugi v to, in bi vsa druga sredstva, ki jih ima Anglija dovolj, odpovedala.

Ostane še Nemčija in Rusija.

Nemčija ve, da čim bi započela vojno, da ustane takoj cel svetovnovojni svet proti njej. Bil bi to direkten samomor. Razun tega se Nemčija vedno bolj demokratizuje; demokratična Nemčija bo odličen trgovec, industrijalec itd. toda noben vojaški osvovjalec več, dasi v ostalem ni pričakovati, da bi odnehala od nacionalnega delovanja, seveda primerno maskiranega, v naslednjih državah, kar pa je riskantna menica na jako dolg rok. Rusija je danes, po mišljenju nevtralnih vojaških strokovnjakov, nespobna, da bi ponesla vojaško osvajalno moč v tuje dežele. Njena moč zadostuje le za obrambo v lastni deželi.

Kdo naj bi torej započel vojno? Nihče — to so le možganski izrodki senzacije željnih časnikarjev, pa tudi — bralcev.

Pa še eno smo pozabili, ki odločno govori za mir: za vojno je treba denarja. In fabrik, industrije, pa zopet denarja in denarja. Blagajne najbolj srboritih držav so pa — prazne, vojaški magacini slabo založeni.

Zato smo lahko potolaženi, dasi moramo biti vojaško oprezni; ta generacija ne bo vodila nobene vojne več!

Pri tem pa ne smemo pustiti iz vidika, da je zdrav, močan in oborožen narod najboljša garancija za mir. Enostavno zato, ker se ga sosedje boje in ga — rešpektirajo. Slabiča pa lahko vsak pohodi.

S.

Južna Srbija.

V zadnjem času se vedno bolj piše o Južni Srbiji. kačakih, komitih, slabi upravi, napadih itd., tako da ne bo odveč, ako tudi mi skušamo podati o Južni Srbiji objektivno sliko, da se bo zamoglo presoditi napade v tej stvari bodisi z leve, bodisi z desne.

Pod Južno Srbijo razumimo ozemlje južno od Šar planine in od te v ravni črti na bolgarski Čustendil. Skoplje je glavno tržišče, znana mesta pa so še Bitolj, Kumanovo, Ohrid, Prilep, Stip itd. Je to kos stare Makedonije, ki je segala od gornje črte pa do Egejskega morja s Solunom kot naravnim izhodiščem na morje. Solun in okolica je danes pod grško državo. Je to domovina Aleksandra Velikega, znanega osvovjvalca in razširitelja grške kulture in civilizacije. Ob delitvi rimskega cesarstva je padla Makedonija pod Bizantince. Ko so v sedmem stoletju vpadli v slovansko Mezijo, deželo med gorovjem Balkan in Donavo, mongolski jezdeci Bolgari, so ustanovili polagoma lastno državo proti Bizantincom. Podvrgli so si tudi Makedonijo. Ko so jih Bizantinci premagali, so bili Bolgari že poslovanjeni. Sicer jih ni bilo veliko. Kakih 25.000 jezdecev. Od tedaj zginejo Bolgari iz zgodovine. V desetem stoletju si je umelo baš v tej Južni Srbiji prisvojiti državno moč najprej pod Bizantinci kot nadržavo, nato pa v samostojni državi posebno pleme Srbov pod župani Nemanjiči. Ti so dosegli svoj višek v caru Dušanu Silnem, ki je vladal okoli 1350 ter izdal leta 1346 občni državni zakonik, ki je bil prvi te vrste v Evropi. Srbsko carstvo s številnim fevdalnim plemstvom, ki se je v teku dobrih treh stoletjih srbske samostojnosti razvilo, je segalo od Egejskega morja do Donave in od Adrije do Tracije. Turki, osvajači iz Azije, so zbili tako bizantinsko kot srbsko carstvo na Kosovem (1389) ter ga do leta 1500 popolnoma absorbirali. Dovolili so le cerkveno organizacijo, ki je segala od Peči do Pešte in ohranila tradicijo srbskega carstva, stare časti in slave. Plemstvo je izginilo. V osvobodilnih vojnah proti Turkom v 17. in 18. stoletju so se Srbi dali zavesti od Dunaja in podpirali Habsburgovce, da so osvojili od Turkov Ogrsko. Od Turkov preganjeni Srbi so se vsled tega v celih stotisočih izseljevali iz Turčije, zlasti tudi iz Južne Srbije, zibeli njih stare državnosti, na južno Ogrsko, zlasti Srem, Banat in Banačko, pa še dalje, do Pešte. Jasno je, da so se iz-

selili najzavednejši. Dušebrištvo nad ostalim prebivalstvom so pa prevzeli z grškim duhom prepojeni duhovniki. To prebivalstvo je kmalu postalo narodno nezavedna amorfnaslovanska masa, ki se je pa vsled pritiska Turkov in Albancev polagoma pretvarjala v Mohamedance in Albance, dasi je bila srbskega izvora.

Ko so vstvarili Srbi sebi svojo malo državo, šumadijsko Srbijo, Rusi pa Bolgarom Bolgarijo, sta začeli obe državi tekmovali, kdo bo dobil dolino Vardarja, sedanjo Južno Srbijo. Ta konkurenca je obstojala že nekaj desetletij preje. Vodili so jo duhovni in sicer na srbski strani v Turški zopet priznani srbski patrijarhat, na bolgarski pa v Turčiji priznani eksarhat, prvi s srbskim patrijarhom, a drugi z bolgarskim eksarhatom na čelu. Pod srbskim knezom Milošem in Mihajlom se je poskusilo oddeliti zone, da se ne bi v korist Turkov klali med seboj. Mejo so sklenili potegniti tako kot so jo začrtali kulturni spomeniki: kraji s srbskimi Srbom, kraji z bolgarskimi pa Bolgarom. Po teh razmejitvenih vidikih se je moralo poseči vsled tega, ker narod v spornih krajih ni govoril niti srbsko niti bolgarsko, ampak neko slovansko med obema jezikoma prehodno narečje, ki je precej podobno naši slovenščini, zlasti v okolici Ohrida. Po predlogu, ki so ga stavili Bolgari na podlagi starih spomenikov, bi padlo pod Srbe vse ozemlje današnje Južne Srbije, zraven pa še Čustendil in Sofija, kjer so še starosrbski spomeniki. Žalibog ni prišlo takrat do razmejitve. Turki so nato bolj podpirali eksarhat kot patrijarhat, ki so ga začeli preganjati. Ker je imel eksarhat bolgarsko marko in je užival podporo turške in ruske vlade, so se nato v celi Južni Srbiji ustanavljali predvsem eksarhatove, to je bolgarske šole in večina inteligence iz teh krajev je izšla — pobolgarjena. Leta 1913 si je ob delitvi plena hotela vzeti Bolgarija z orožjem Macedonijo, pa je bila od Srbov potolčena ob Bregalnici. Enako je z orožjem v roki podlegla drugič v svetovni vojni in v nejskem miru je potrdila to stanje kot definitivno.

To je kratko zgodovinsko-razvojno ogrodje Južne Srbije, ki jo je dalo naši državi kot bistveni njen del. In sicer jako važen del: saj tvori potom vardarske doline izhodišče na Egejsko morje. Razun tega je to ozemlje zibelka Srbstva. Strategično je to ozemlje srce Balkana. Zemlja je jako rodovitna in ima jedina v naši državi gotove južne pridelke kot svilo, oranže, fige itd.

Turčija in razne komitske bande so deželo silno devastirali. V deželi ni gozdov. Razun tega nobene železniške transverzalka. O cestah in potih komaj da se govori. Ljudstvo je nezaupno in navajeno na anarhijo.

Naša država je vzela civilizatorično delo energično v roke. Speljala je ceste, vzpostavila reden poštni in avtomobilni promet med posameznimi kraji, poskrbela za varnost osebe in lastnine ter jela graditi železnice, mostove, šole, cerkve, javna poslopja in vpeljevati reden državni in upravni aparat. Ogromno je delo že danes, ki ga je zvršila naša država že dosedaj v Južni Srbiji. Da se ji pri tem pionirskem kulturnem delu za bodočnost stavljajo od revolucionarnih bolgarskih organizacij vse mogoče ovire, je umljivo. Saj gre za to, čigava bo bodoča Južna Srbija: ali bolgarska ali zopet zavedno srbska. Razvoj govori odločno za srbsko tezo. In odtod besnost bolgarskih revolucionarnih organizacij, ki žive in se

hranijo v Bolgariji od vladine podpore in od onih držav, ki imajo interes na tem, da se dela naši državi sitnosti in ovire, ter da se ima povod za grditve pred zunanjim svetom.

Treba bo poskrbeti le še zato, da pride v Macedonijo prvovrstni vladni aparat, najboljši naši uradniki, ki bodo delali iz ljubezni do ljudstva in bitka bo tudi kulturno in civilizatorno brezhibno dobljena.

Iz NRS.

Pisma slovenskih radikalov.

Gospod urednik!

Dolgo že teži meni in številnim mojim prijateljem in somišljenikom naša partijska stvar srce; naj mi bo dovoljeno, da jo v svrhu diskusije prinesem pod gornjim poglavjem v svet.

Predvsem naj se Vam legitimiram kot star slovenski radikal; že meseca avgusta 1921, ko je Dr. Sajovic prvi razvil zastavo Narodne Radikalne Stranke v Sloveniji in ustanovil prve njene organizacije v kočevskem srezu, sem bil jaz med prvimi, ki so pohiteli pod novi prapor. In ako pregledate naročnike kočevskega „Radikala“, boste skozi vsa tri leta njegovega obstoja našli mene kot naročnika in enako tudi na „Samoupravo“, v katero prispevam včasih tudi kakšno malenkost.

Zakaj smo šli takrat s takim navdušenjem preko naših domačih strank v takrat v resnici še srbsko Narodno Radikalno Stranko?

Odgovor ni težak.

Z ustanovitvijo lastne države so se razširile tudi meje naše slovenske domovine preko hrvatskih in srbskih poljan tja doli do Gevgelije in od Adrije do Timoka. V provincijalnih strankah, zlasti naših starih, smo videli anahronizem, ki se je za novo svežo našo stavbo preživel. Ta stavba je zahtevala dobro izurjenega vsedržavnega mojstra, vsedržavno stranko. In to smo videli takoj v NRS ter preizkušenih njenih voditeljih, ki so umeli iz male Srbije napraviti naš Pijemont in ustvariti skupno nacionarno in razsežno državo z vsemi pogoji za ugodni razvoj do slovanske velesile na jugoistoku Evrope. V NRS smo videli garancijo žive vezi s slovansko Rusijo, z bratsko Čehoslovaško, ... z eno besedo, stranko, ki je edino sposobna, da uredi na podlagi svoje preteklosti, izkušenj, zvez in avtoritete novo mlado državo na zunaj in znotraj. Z nami vred so bili že takoj ob prevratu vsi stari rodoljubi z Dr. Tavčarjem in Dr. Trillerjem na čelu istega prepričanja; toda politična kalkulacija mladih je onemogočila prehod en bloc in tako smo ostali sporadični posamezniki, ki smo dobri dve leti pozneje šli v stranko. Časopisje naših provincijalnih strank nas je sicer v javnosti zato grdilo in nam podtikalo, da ostraši druge, še celo špekulativne namene. Toda mi smo v zavesti svojega prepričanja, da ravnamo v korist skupnosti pravilno, šli preko tega. In razvoj, zlasti pa gigantsko delo, ki ga je obavila Narodna Radikalna Stranka v teh par letih za državo na znotraj in zunaj, nam je v največje zadoščenje.

To gigantsko delo, ki ga je obavila Narodna Radikalna Stranka za državo v zadnjih letih, iztrebivši boljšeizem, separatizem ter uveljavila ustavo in zakone, je vlilo rešpekt pred njo tudi našim provincijalnim partijskim velikašem. Predvsem klerikalcem. Dasi preje niso imeli dobre besede za njo, so se na-

enkrat poklonili in sklenili žnjo prijateljstvo, še več: intimno prijateljstvo. Preje bi bili verjeli da se bodo zasukale naše Karavanke za devedeset stopinj kot pa da se bo zgodilo to. In vendar se je! Skupen klub, skupno predsedstvo, tajništvo — vse, vse. Srbski radikali, kot so naglašali klerikalci še pred dobrim letom, in pa slovenski klerikalci — ali je to mogoče? Stranka, ki ji je ideja čistega katolicizma dogma, stranka, ki jo vodi faktično jezuitski kolegij, dočim je vse drugo le privesek iz tega ali onega razloga — taka čista katoliška stranka se brati in zliva v eno sicer z versko indiferentno, vendar pa pravoslavnosrbske svetinje čuvajočo stranko!

Tu mora biti nekaj vmes, kar ni v redu! Timeo Romanos et dona ferentes!

Da so važni interesi počez, je jasno. Kakor tudi, da odkritosti ni veliko vmes. Kvečjemu naivnost. Toda slednja na klerikalni strani sigurno ne!

S tem smo prišli slovenski radikali iz dežja pod kap. Ako so nas topli preje demokrati z biči, nas tepejo sedaj klerikalci s škorpionji. Javno in prikrito. Javno one, ki se jim ne podajo ali ki jih smatrajo za nevarne. Poglejte samo Vaše Kočevje, kjer so se zvezali i z Nemci i z demokrati, samo da ponižajo radikalnega voditelja, ki se ga v okraju boje! Tudi državna od istih radikalov jim podeljena oblast jim je v ta namen dobro prišla. Z ne nevarnimi se vežejo v skupno fronto, da z njih pomočjo vržejo demokrate iz njih poslednjih postojank. To je Celje, Ljubljana, Kamnik, Maribor. S tem ubijajo dve muhi na en udar; demokrate in napredno fronto, ki bi jim edina v Sloveniji mogla resno do živega Istočasno pa zbirajo pod svojo zastavo vse Nemce v Sloveniji od Mure pa preko Maribora, Celja, in Ljubljane pa doli do Kočevja ob Kulpi! Da bi to bilo brez namena in morda dalekosežne politične kalkulacije, je jasno. Danes tvorijo v Sloveniji klerikalci in Nemci kot posebno njih negovano dete eno fronto. Žalostno je le, da jim nekateri slovenski radikali v svoji kratkovidnosti služijo za pomagače in hlapce, katere se bo seveda ob prvi priliki, ko se jih ne bo več rabilo za firmo seveda, odpravilo s krohotom. Za hrbotom se jim krohotajo že danes.

Narodna Radikalna Stranka zgublja s to zvezo v Sloveniji svojo smer. Še več: svoj raison d' être. In še nekaj: svoj ugled in svojo bodočnost. V Sloveniji zamore zrasti katerakolisibodi stranka samo s protiklerikalno smerjo in programom. Drugod ni dosti niti pridobiti niti vzeti. Tu pa se gre s tigrom v kompanijo in prijateljstvo ...

Beograd je pridobil s klerikalci v vladi le formelno in navidezno. To je, da niso samo Srbijanci in Srbi v vladi, ampak tudi prečani. In pa da ima največji oficijonalni hujskač zamašena usta. V resnici pa Beograd, to je NRS, silno gubi. Predvsem prestižno. Kje je skupna ideja, skupno načelo? Drugič na ugledu in terenu v Sloveniji, tej silno važni obmejni marki, ki predstavlja zapad in Srednjo Evropo v naši državi. NRS si je tu takorekoč skoro za vedno zatvorila vrata s to zvezo. In izgubila je zaupanje. SLS jo je temeljito izigrala. Točno po pregovoru: „Bog me obvaruj prijatelj, sovražnikov se bom že sam.“

Milan Slavič.

Sestanek zaupnikov narodnih kočevskih Slovencev se bo vršil začetkom janu-

arja po § 2 društvenega zakona. Kraj in čas bo zaznačen na vabilih, ki se osebno dostavijo.

Seja Mestnega odbora NRS Kočevje se vrši v četrtek ob 8. uri zvečer pri Kiklmatlu v posebni sobi.

Na današnje pismo g. Milana Slaviča prinesemo prihodnjič odgovor.

Vse one, ki še niso poravnali naročnine za leto 1927 za našo „Samoupravo“, prosimo, da store to čim hitreje. Za leto 1928 bo stal list le 20 Din.

Tedenske vesti.

Rojstni dan Njegovega Veličanstva Kralja se je po celi državi dne 17. t. m. svečano proslavil.

Stoletnica Matice Srpske se bo obhajala 28. decembra t. l. v Novem Sadu, nekdanjih „srbskih Atenah“.

Mestni občinski odbor kočevski in upravni odbor Mestne hranilnice v Kočevju je na zahtevo nemških nacionalcov kočevske, ki so jih podpirali klerikalci, Veliki župan ljubljanski te dni razpustil. Pred tremi leti so zmagali združeni Slovenci in si v teh korporacijah priborili večino. Pri zadnjih volitvah dne 30. oktobra t. l. si združeni nemški nacionanci in klerikalci niso mogli priboriti večine nasproti narodni listi z dosedanjim mestnim županom kot nosilcem. Ker so klerikalci v vladi, so s pomočjo Velikega župana vzeli kočevskim Slovencem te korporacije ter vzpostavili nemškim nacionalcem prijazen gerentski režim, ter upajo, da bodo pri ponovnih volitvah pripomogli nemško-nacionálni manjšini zaeno s svojimi glasovi do večine v občini, hranilnici in drugih korporacijah. Klerikalci delajo tako protislovensko politiko v Kočevju za 1500 nemško-nacionálnih kroglic, ki jih je dobil pri zadnjih skupščinskih volitvah župnik Škulj iz Dolenjevasi in bil tako z nemško pomočjo izvoljen za poslanca. Kočevski Slovenci morajo vzpričo teh okoliščin braniti svojo postojanko na dve fronti: proti ukrepom lastne vlade v lastni nacionálni državi in proti Nemcem ter nje podpirajočim Tudislovcem. Jedro slednjih tvorijo nekateri izjemni državni uradniki v Kočevju, ki tvorijo sicer v uradniškem kadru kočevskem manjšino, pa so zato toliko bolj trdi. Ti so že v stari Avstriji bili večinoma uradniki ali oficirji. Večinoma le rezervni in medvojni. Naj bi bili ostali tam, kamor jih vleče srce! Da bi ti ljudje, ki pridejo od danes do jutri v Kočevje, zavirali s svojo lokalno in osebno politiko razvoj slovenskega meščanstva v Kočevju, se ne bo trpelo.

Kočevske novice.

Prestavljen je iz Kočevja na lastno prošnjo k Okrožnem sodišču v Novomestu sodni kanclist g. France Osolnik. Odličnemu uradniku, vzornemu tovarišu in narodnjaku

želimo kočevski Slovenci tudi na novem mestu najlepših uspehov.

Ponesrečil se je na premogokopu Trboveljske še ne 40letni električar g. Franc Levstik. V četrtek dne 15. decembra zvečer ob šestih je hotel v 65 m globok šaht, da popravi električno napeljavo. V mišljenju, da je dvigalo že pripravljeno, ni vžgal luči, ampak je vstopil v namišljeno dvigalo, ki ga pa ni bilo, in tako strmoglavil v 65 m globoki šaht na dno ter si ob tam se nahajajočem dvigalu razbil glavo ter polomil ude. Rudarji v sosednih šahtih so slišali teman, zamolkel padec in takoj jih je obšla temna slutnja: pol minute kasneje so že bili pri nesrečnežu, ki pa ni kazal nobenega znaka življenja več. Spravili so ga na istem dvigalu takoj na površje in obvestili rodbino. — Pokojni Levstik izvira iz Sodražice. Že njegov oče je bil zaposlen v Kočevju. Sin, ponesrečenec, je bil prvovrsten električni strokovnjak, tako, da je izguba Levstika ne samo nad vse težak udarec za njegove štiri mladoletne in nepreskrbljene otroke in vdovo, ampak tudi za Trboveljsko družbo. Odlično funkcioniranje električnih napeljav na premogokopu je predvsem njegovò delo. Osebno je bil rajni Levstik nad vse simpatičen mlad mož, izboren tovariš in družabnik, ki pač ni imel nobenega sovražnika. V soboto dne 17. t. m. se je vršil pogreb; ob odprtem grobu se je ob navzočnosti številnega delavstva in meščanstva, ki so prišli izkazat pokojniku zadnjo čast, poslovil od blagega pokojnika njegov vrhovni šef ravnatelj Trboveljske gospod ing. Vitold Biskupski ki je z v srce segajočim govorom orisal, kaj je bil Levstik družbi, tovarišem in svoji rodbini kot nad vse skrben oče. Pri tem toplem poslovnem govoru delodajalca uslužbencu ob odprtem grobu nobeno oko ni moglo ostati suho. — Naj mu bo domača zemlja lahka, preostalim pa tudi naše sožalje.

Mraz, ki je 20. decembra pritisnil v deželo, je 21. in 22. do opoldne zavzel take dimenzije, da je jel ogrožati že vsak promet, zlasti pa železniški. V Kočevju je kazalo 21. decembra zjutraj — 26°R, kar tudi čez dan ni popustilo. 22. decembra popoldne je nastopil pa jug, tako da se nam obetajo precej mokri prazniki.

Kako je ljubljanski Veliki župan rešil pritožbe proti dodelitvi mandatov listam s ponarejenimi podpismi ob priliki občinskih volitev v Kočevju? — Kot znano so se dne 30. oktobra t. l. vršile v Kočevju občinske volitve, katerih so se udeležile štiri liste: nemško-nacionálna od Bauernpartaj, ki je dobila 209 glasov in 9 mandatov od 25, SLS, ki je dobila 68 glasov in 3 mandate, SDS, ki je dobila 54 glasov in 2 mandata ter narodna lista z NRS, ki je dobila 259 glasov in 11 mandatov z nosilcem dr. Sajovicem. Po volitvah se je izkazalo, da so podpisi na nemško-nacionálni in SLSarski listi potvorjeni, na SDSarski listi pa da je

sresko poglavarstvo tudi še po potrditvi te liste dopustilo poljubno in skakajočo izmenjavo kandidatov in tudi nove kandidate, dasi zakon pozna le premikanje v premi črti navzgor, ako kdo izpade. V tem smislu so bile podane tri pritožbe na Velikega župana v Ljubljano z zahtevo, da se vse tri, vsakakor pa prvi dve listi razveljavita, ker so po zakonu liste s potvorjenimi podpismi nične, mandate pa da se razdele med veljavne liste, ali pa za nje v smislu § 41 obč. v. r. razpišejo dopolnilne volitve. Med tem je seveda stari občinski odbor po zakonu, to je, dokler se novi pravnoveljavno ne konstituira, deloval dalje. Dne 12. decembra je imel proračunsko sejo za l. 1928 ter sprejel proračun za Vodarno in Elektrarno, a 15. decembra zvečer se je imela seja nadaljevati, da sprejme tudi občinsko-upravni proračun. Že pri tej seji se je predsednik nemško-nacionálne Bauernpartaj jako samozavestno obnašal in govoril tudi nekaj o gerentstvu. Predno pa je prišlo 15. decembra do nadaljevanja seje, je dostavilo opoldne sresko poglavarstvo sklep Velikega župana, da se občinski odbor v Kočevju — razpušča. Brez navedbe razlogov. „Razpuščam“, pa je. Torej je načelnik Bauernpartaj bil dobro informiran — znak, da med nemško-nacionálno Bauernpartaj in palačo Velikega župana v Ljubljani obstojajo gotove vezi. Slovenska večina o tem ni ničesar vedela — le nemški nacionanci so sušljali, da nekaj bo. Za gerenta oz. vladnega komisarja je postavljen glavar Dr. Tina Čuš. To je bil prvi znak, da bodo pritožbe morale imeti uspeh. Ker ako bi bile brez podlage, bi se bil po zavrnitvi pritožb kot neutemeljenih ustoličil novo izvoljeni mestni občinski odbor. Ker pa se je starega, čigar zakonita doba je potekla že oktobra meseca, razpustilo, je postalo jasno, da se novi odbor ne bo ustoličil. Vsled tega je narasla radovednost, kako je Veliki župan rešil pritožbe. Te so se dostavile v naslednjih dneh. Glede liste SDS graja Veliki župan skakanje in naknadno urivanje kandidatov že po razglasitvi kot protizakonito. Vendar jo pa ne razveljavlja. Lista je torej veljavna. Glede SLSarske liste pravi, da je dotični kandidat, čigar ime naj bi bilo potvorjeno, analfabet in da je privolil v podpis tretji osebi; pomanjkanje križca in podpisa analfabetovega podpisnika pa da ni tako bistveno, da bi se moglo govoriti o falzifikatu podpisa. Lista je torej veljavna. Glede nemško-nacionálne liste pa ugotavlja Veliki župan falzifikat in dodaja, da je vsled tega falzifikata nemško-nacionálna lista neveljavna. Kandidatov iz te liste torej ni smatrati izvoljenim. Izpraznjenih je torej 9 odborniških mest od 25. Vsakdo bi sedaj pričakoval, da Veliki župan razdeli teh devet izpraznjenih mest v pravo skrutinja med ostale tri veljavne v razmerju dobljenih glasov (54:68:259) ali pa da za teh izpraznjenih devet odborniških mest v smislu § 41 obč. v. r. razpiše do-

Zadružna gospodarska banka d. d., Ljubljana

podružnica KOČEVJE, Ljubljanska cesta.

Centrala Ljubljana.

Delniška glavnica in rezerve: nad 16.000.000 Din.

Vloge: nad 250.000.000 Din.

Promet: nad 11.000.000.000 Din.

Nakup in prodaja valut in deviz po dnevnem kurzu.

Nakazila v tu- in inozemstvo najhitreje in najceneje.

Podružnice: Celje, Djakovo, Kočevje, Maribor, Novisad, Sarajevo, Sombor, Split, Sibenik.

Ekspozitura: Bled.

Vloge na tekoči račun in na hranilne knjižice proti ugodnemu obrestovanju.

Menični eskont. Lombardiranje vrednostnih papirjev.

Kulantna provedba vseh bančnih poslov.

polnilne volitve na podlagi starih volilnih imenikov. To tem bolj, ker se zadnji odstavek § 42 obč. v. r. na § 41 direktno sklicuje in njegovo uporabo naravnost naroča. Toda Veliki župan ni storil ne eno ne drugo, ampak se je odločil za tretje, za kar nima niti v pritožbah niti v zakonu prav nobene opore. On namreč navzlic trem veljavnim listam enostavno razveljavlja celotne volitve kot take, dasi proti njim ni bilo nobene pritožbe in je, da so bile ja zakonito vodene, dne 26. oktobra, torej štiri dni pred volitvami, postavil v smislu § 43 še posebnega svojega volilnega komisarja. Razdelitev iz nemške nacionalne liste izpadlih devetih mandatov bi dala listi Dr. Sajovica nadaljnih šest mandatov ter bi torej ta v novem občinskem svetu razpolagal z dvetretjinsko večino. Enako bi ga ojačale dopolnilne volitve, ki bi mu dale najmanj še štiri mandate in bi torej zopet imel več kot absolutno večino. To se pa po intencijah nemških nacionalcev in žnjimi zvezane SLS nikakor ni smelo zgoditi — saj je oficijelna SLS vodila zaeno z nemškimi nacionalci ves boj izključno le proti NRS in njenemu predstavniku naravnost osebno, z devizo, da naj volilci volijo katerokoli listo, le listo, katere nosilec je Dr. Sajovic, ne. In obisk Velikega župana v Kočevju par tednov pred volitvami, njegove konference z nemškimi nacionalnimi voditelji itd. ter konečno postavitve volilnega komisarja — vsi ti ukrepi Velikega župana ljubljanskega so zasledovali en cilj, ki ga je pa izid volitev temeljito pokvaril. Z razveljavljenjem volitev kot takih upajo nemški nacionalci, da bodo v zvezi s SLS dobili pri novih volitvah absolutno večino v občini in s tem odločujočo besedo pri vseh javnih mestnih korporacijah v Kočevju, kar doslej ni bil slučaj. In razpust občinskega sveta v Kočevju ter Mestne hranilnice na zahtevo nemških nacionalcev s postavitvijo nemškemu nacionalcem prijazne nad tričetrtinske večine so ukrepi, ki se ne dajo utajiti, da so v korist nemškemu nacionalcem ter v neprecenljivo škodo razvoju slovenskega Kočevja.

Z gornjimi odločbami Velikega župana radi pritožb se je nemške nacionalce za njih falzifikate pravzaprav nagradilo mesto kaznovalo, ker se jim je s ponovnimi volitvami dalo priliko, da se zopet polno uveljavijo, dočim bi jih odločitev v smislu §§ 42 in 41 obč. v. r. v obliki dopolnilnih volitev pripeljala največ tri ter bi torej tvorili neznatno manjšino nasproti ogromni slovenski večini.

O zakonitosti in nezakonitosti odločbe Velikega župana bo odločalo Upravno sodišče. Tožba bo zahtevala, da se izreče, da je razveljavljenje volitev potom Velikega župana bil nezakoniti akt in da je bilo treba v popravi skrutinja razdeliti mandate iz razveljavljene nemško-nacionalne listi med veljavne liste ali pa razpisati naknadne volitve, pod predpogojem seveda, da je nemško-nacionalna lista radi falzifikata v resnici zakonito neveljavna. Tudi glede tega vprašanja niso naši pravniki še edini — falzifikat se je odkril namreč šele po izvršenih volitvah.

Vpraša se še, zakaj SLS tako vneto podpira nemško-nacionalno manjšino v našem mestu? Odgovor ni težak. Pri stranki, pri kateri je narod in narodni čut nad stranko, je kaj takega seveda nemogoče. Ker pa nemški nacionalci iz mesta tvorijo klerikalne agitatorje za SLS pri skupščinskih volitvah pri kočevarskih kmetih po deželi, jim je SLS obljubila, da jih bo nagradila v mestu. Gre za mandat župnika Škulja iz Dolenjevasi, ki ga drže Kočevarji s ca 1500 kugljicami. In ceho za ta Škuljev mandat naj plačujemo mi kočevski Slovenci s svojo bodočnostjo in s svojo krvjo.

Kaj takega je menda samo pri Slovencih mogoče.

Žalostno pri vsem tem je dejstvo, da so ta Škuljev račun nemškemu nacionalcem pomagali saldirati tudi nekateri samostojni demokratje s 54 kugljicami in dvema mandatoma, torej stranka čistega nacionalizma in Orjunaštva. Načela in narodni idealizem jih pri tem sigurno niso vodili, ker bi bilo sicer to nemogoče. V zahvalo jih pa Škulj po vseh občinah svojega okoliša — tepe. Poglejte samo Dolenjovas! Da o Beogradu, Ljubljani in Oblastni skupščini molčimo!

Kočevski Slovenci smo prestali že hude čase, pa bomo tudi te. Naše vrste se bodo v teh bojih tako strnile in ojeklenile, da bodo ligovci in izdajalci nemogoči. Priborili smo si iz lastne moči tako občino kočevsko kot druge korporacije; sedaj jih je vlada vzela

in jih dala onim, ki si jih niso mogli priboriti. Že to je njih moralični poraz. Da pa bo sledil tudi faktični, bomo pa pri predstojećih volitvah temeljito poskrbeli. Kočevski Slovenci se ne damo zatreti, še manje pa uporabljati za ceho enega Škuljevega mandata.

„Slovenski pevci in pevke iz kora!“ Tako se je glasil ukaz kočevskega dekana ob letošnji polnočnici v Kočevju. In vrle slovenske pevke in pevci, ki so se 14 dni preje pod osebnim vodstvom cerkvenega organista vadili za ta večer, so morali napraviti mesto nemškemu pevcem ter se umakniti. Pri tej priči je nad polovico zbranih vernikov zapustilo cerkev ter ogorčeno odšlo domov. Nekateri z grožnjo, da nikdar več ne prestopijo njenega praga. Drugi zopet z idejo, da bi ustanovili lastno cerkveno občino z narodnim jezikom, da bi ne bili več odvisni od milosti kočevarskih župnikov.

Dasi že nad leto dni ob prilikah, ki jih dovoljuje nemški gospod dekan, občudujemo krasno slovensko petje v župni cerkvi kočevski, vendar pa ob priliki tega pripetljaja pravimo: Prav tako! Čemu silite tja, kjer se Slovenca samo trpi?

20 posestev

različnih velikosti in različnih cen v kočevskem okraju na prodaj. Vprašati upravo tega lista.

Izdajatelj: Za Okrožni Odbor Narodne Radikalne Stranke Ljubljana-Novomesto: Dr. Ivan Sajovic, Kočevje. Urednik: Ferdo Jonke, Kočevje. Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.

ZOBNI ATELJE

BORIS BAN, Kočevje

vis à vis župne cerkve, hiša tvrdke Peter Petsche

izvršuje solidno in zanesljivo vsa v zobotehnično stroko spadajoča dela. — Vsak delavnik od 8. do 12. in od 2. in 5. ure, ob nedeljah od 8. do 12. ure.

Zlate, srebrne, porcelanaste in cementne plombe, zlate mostičke in krone, umetno zobovje, čiščenje zob, pritrjevanje, obnova.

CENE IN DELO BREZ KONKURENCE!

DIJAŠKI DOM

KOČEVJE.

Največji tovrstni internat Jugoslavije.

Prvovrsten internat za srednješolsko učečo se mladino pod pedagoškim vodstvom in nadzorstvom aktivnih srednješolskih profesorjev.

Krasna igrišča. — Smrekovi gozdovi. — Lastni vrtovi. — Lastna ekonomija.

Popolna prvovrstna oskrba. — Radiokonzerti. — Nizke cene.

STEVILO MEST OMEJENO NA 100 GOJENCEV.

5% Mestna hranilnica v Kočevju

Uraani prostori so v Gradu Trg Kralja Petra Osvoboditelja.

Uradni dnevi vsak dan od 8. do 11. ure dopoldne in ob sejmih od 8. do 12. ure dopoldne.

Stanje vlog dne 1. julija 1920.
Din 20.836.000.—

Obrestna mera za hranilne vloge (brez odbitka rentnega davka) 5%
Obrestna mera za hipoteke 8%
Obrestna mera za menice 12%.